

Ljubljana — Larbach.

Zgodovinski arhiv in muzej Univerze v Ljubljani se ob letošnji petinosemdeseti obletnici Univerze v Ljubljani predstavlja javnosti z razstavo "Stare razglednice Deželnega dvorca in Univerze v Ljubljani (1900-1950)". V Balkonski dvorani ljubljanske univerze je iz zbirke starih razglednic gospoda Zmaga Tančiča, ki mu je v zadnjih skoraj treh desetletjih nedvomno uspelo ustvariti najcelovitejšo in najpopolnejšo zasebno zbirko razglednic slovenske prestolnice, razstavljenih več kot sedemdeset razglednic osrednje univerzitetne stavbe in njenega predhodnika Deželnega dvorca oziroma nasploh ljubljanskega kulturnega prostora med Kongresnim trgom, Gosposko in Vegovo ulico iz obdobja preloma v 20. stoletje in njegove prve polovice.

Pot do razglednice v njeni zlati dobi v začetku 20. stoletja je bila dolga, nanjo so vplivale pošne razmere, razvoj fotografije in tiskarske tehnike in tudi začetni vzpon turizma. Preden je nastala razglednica je bilo potrebno iznajti pošno dopisnico. V sedemdesetih letih 19. stoletja je nastala "ilustrirana pošna kartica", naša razglednica. V osemdesetih letih in v začetku devetdesetih let 19. stoletja se je iz Nemčije razširila tudi na slovensko ozemlje.

Nekateri slovenski kraji so v tem času dobili svoje prve razglednice. Najstarejše znane ljubljanske razglednice izvirajo iz prve polovice devetdesetih let in so prava redkost, saj se jih je ohranilo zelo malo. Pravi razcvet pa so doživele v prvih desetletjih 20. stoletja. Razglednice so izdelovali na osnovi črno belih fotografij, ki so jih nato kolorirali z ročno narejenimi barvnimi klišaji. Barvne fotografije, ki jih poznamo danes, pa so otrok našega časa in izvirajo iz začetka petdesetih let 20. stoletja.

Razglednice so razširjale založbe. Poleg velikih in svetovno znanih je bila vrsta srednje velikih založb zlasti iz Dunaja, Prage in Gradca, ki so izdajale razglednice krajev po vsej monarhiji, tudi iz Ljubljane. Izdelovale pa so jih tudi majhna podjetja, pogosto en sam fotograf, papirnica, gostilna ali celo trafikant. V Ljubljani je bilo število izdelovalcev razglednic veliko, od 1895 do 1918 okrog 60.

Danes so stare razglednice neprecenljiv vir našega vedenja o stari podobi krajev in predmet razstavljanja, saj so imele celo najmanjše ulice v mestu in najmanjši kraji na deželi svoje razglednice.

Razstava starih razglednic Deželnega dvorca in Univerze v Ljubljani, ki je pred nami, prinaša s seboj z njimi lastno mikavnostjo duh časa pobudnikov in ustanoviteljev ljubljanske univerze.

Jože Ciperle

